

บทที่ 6

การนำเสนอนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตชนบทยากจน

ข้อมูลที่น่าสนใจในบทนี้ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผู้วิจัยได้พัฒนาจากการพิจารณาสภาพปัญหา ความต้องการและปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับสภาพพื้นฐาน และการศึกษาของชุมชนในเขตชนบทยากจน แล้วนำนโยบายที่ผู้วิจัยนำเสนอ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง ผลการวิจัยจะนำเสนอในหัวข้อดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะชุมชนชนบทยากจน และการศึกษาที่พึงประสงค์

1.1 ลักษณะชุมชนชนบทยากจน

1.2 การศึกษาที่พึงประสงค์

ตอนที่ 2 นโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมในเขตชนบทยากจน

2.1 ร่างนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ผลการตรวจสอบนโยบายของผู้เชี่ยวชาญ

2.3 นโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตอนที่ 1 ลักษณะชุมชนชนบทยากจน และการศึกษาที่พึงประสงค์

1.1 ลักษณะของชุมชนชนบทยากจน

จากการศึกษาชุมชนในเขตชนบทยากจน พบว่า ชุมชนดังกล่าวมีความแตกต่างจากชนบททั่วไปดังนี้

1.1.1 สภาพภูมิศาสตร์

ชุมชนในเขตชนบทยากจนบางแห่ง มีสภาพภูมิศาสตร์ที่ไม่เอื้อต่อการประกอบอาชีพ และความเป็นอยู่ของประชาชน คือ มีน้ำท่วมขังในฤดูน้ำหลาก และแห้งแล้งในฤดูแล้ง และ การคมนาคมที่ไม่สะดวกเท่าใดนัก

1.1.2 สภาพเศรษฐกิจ

ชุมชนในเขตชนบทยากจน พบว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะ การทำนาซึ่งถือเป็นการทำเกษตรแผนใหม่ ที่นำเครื่องจักรมาใช้แทนแรงงานคน และสัตว์ ทำ

ให้มีต้นทุนการผลิตสูง แต่รายได้กลับไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับข้อกำหนดราคามาจากพ่อค้าคนกลาง และ
ภัยธรรมชาติ ถึงแม้อาชีพของประชากรในบางท้องถิ่น จะหลากหลาย แต่ส่วนใหญ่เป็นอาชีพที่ต้องพึ่ง
วัตถุค้ำ และตลาดภายนอก ยังไม่มีระบบสหกรณ์ที่เข้มแข็งพอที่จะทำให้ชาวบ้านสามารถพึ่งตนเอง
ได้ นอกจากนี้ชาวบ้านยังมีหนี้สินผูกพันเกือบทุกครัวเรือน

1.1.3 สภาพสังคมและวัฒนธรรม

ถึงแม้เขตชนบทชายแดนจะมีสภาพพื้นฐาน และ ทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสมแก่การ
ยังชีพแบบเรียบง่าย ก็มีปัจจัยสี่ที่เพียงพอ แต่สภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของชาวบ้านกำลังเปลี่ยน
ไปคล้ายวิถีชีวิตของคนในสังคมเมืองมากขึ้น คือ การนิยมบริโภคสินค้าที่บรรจุกินห่อสวยงามใช้
จ่ายหุ้มเพื่อขื่อสินค้าที่ไม่จำเป็นมาเพื่ออุปโภคบริโภค นอกจากนี้สภาพความเป็นอยู่ยังเปลี่ยน
ไปเป็นแบบตัวใครตัวมันมากขึ้น ผู้สูงอายุและเด็กถูกทอดทิ้ง เด็กวัยรุ่นติดยา คนในหมู่บ้านติด
อบายมุข ประเภท เหล้า บุหรี่ และยาบ้า การพัฒนาหมู่บ้าน เป็นไปตามโครงการของภาครัฐ มาก
กว่าที่ชาวบ้านจะร่วมมือกันคิดค้นขึ้นเอง ขาดการตั้งกลุ่มเพื่อการพัฒนา ดำเนินชีวิตแบบตัวใครตัว
มัน บ้าน วัด โรงเรียน ต่างคนต่างอยู่ ปฏิบัติภารกิจไปโดยลำพัง ชาวบ้านเข้าวัดทำบุญเฉพาะช่วย
เทศกาล งานศพ และเมื่อมีความทุกข์ ชาวบ้านมีค่านิยม และวัฒนธรรมการยกย่องคนมีเงิน และ
นักการเมือง ดูถูกอาชีพที่มีอยู่ในชุมชน เพราะถือว่าเป็นอาชีพที่ไม่มั่นคง แต่ไม่มีทางเลือกเพราะ
ไม่มีความรู้ และการศึกษา จึงจำเป็นต้องทำ

1.1.4 สภาพการศึกษา

ชาวบ้านในเขตชนบทชายแดนส่วนใหญ่มีการศึกษาค่า เพียงแค่การศึกษาภาคบังคับ รวม
ทั้งผู้นำชุมชนด้วย จะมีบางส่วนที่มีการศึกษาสูง คือจบการศึกษาระดับอุดมศึกษา คนเหล่านี้ไม่ได้
อยู่ในหมู่บ้าน แต่ไปทำงานที่อื่น จะกลับมาบ้านเฉพาะวันหยุดเทศกาลเท่านั้น ในส่วนของโรงเรียน
ในหมู่บ้าน เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวง
ศึกษาธิการ ยังไม่มีการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น เป็นการดำเนินงานอยู่เฉพาะใน
โรงเรียนเป็นส่วนใหญ่

การได้รับความรู้หลังจากจบการศึกษาของชาวบ้าน เป็นการเรียนรู้จากการดูรายการใน
โทรทัศน์ ฟังวิทยุ การปฏิบัติงานในท้องถิ่น โดยการฝึกงานกับผู้รู้ ยังไม่มีการศึกษาดูงานในกลุ่ม
ชาวบ้าน ยกเว้นในรายที่เป็นกรรมการหมู่บ้าน และกลุ่มสตรีแม่บ้าน นอกจากนี้ยังพบว่าชาวบ้านไม่
มีหนังสือพิมพ์ เอกสาร เอกสาร หรือแผ่นพับใด ๆ ให้อ่าน เนื่องจากไม่มีแหล่งข้อมูล เช่นที่อ่าน
หนังสือประจำหมู่บ้าน หรือบางแห่งเคยมี แต่พบว่าชาวบ้านไม่สนใจอ่าน ใช้วิธีพูดต่อ ๆ กันไป
หรือฟังจากหอกระจายข่าวเป็นหลัก

ปัญหาส่วนเกิดขึ้นจากบุคคลภายนอกทั้งสิ้น และเมื่อค้นพบปัญหาและวิธีแก้ไขปัญหาก็เป็นกระบวนการคิดของบุคคลภายนอกร่วมกับผู้นำชุมชน ส่วนชาวบ้านเป็นเพียงผู้ปฏิบัติตาม ในส่วนของการศึกษา ก็เป็นเพียงการศึกษาที่เกิดจากความบังเอิญ กล่าวคือ ชาวบ้านได้รับความรู้และทักษะจากการดูผู้อื่น ทำตามผู้อื่นเพื่อหวังรายได้ ยังไม่พบว่ามีแนวทางใดในการศึกษาหาความรู้ที่ชาวบ้านร่วมกันคิด เสาะแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ ที่จะช่วยให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของชุมชน ดำเนินไปได้อย่างมีทิศทาง

ดังนั้นการศึกษาตามแนววิถีชีวิตควรเป็นการให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่จะทำให้ชาวบ้านสามารถดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนของตนเองได้อย่างมีความสุข โดยการพึ่งพาภายนอกให้น้อยที่สุด ซึ่งจะต้องให้การศึกษาทั้งในเรื่องของความรู้ ทักษะประสบการณ์ และการพัฒนาจิตใจไปพร้อม ๆ กัน ดังรายละเอียดที่เสนอมาแล้วข้างต้น และการศึกษาดังกล่าว ต้องเป็นการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งในรูปแบบของการศึกษาด้วยตนเอง เช่น การค้นคว้าโดยการอ่าน จากสื่อต่าง ๆ และการให้การศึกษาโดยการฝึกอบรมดูงาน ด้วยความช่วยเหลือของหน่วยงาน หรือ องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการพัฒนา ส่วนผู้ให้การศึกษาควรเป็นผู้รู้ในท้องถิ่น ก่อนบุคคลภายนอก

1.2.2 การศึกษาตามแนวระบบโรงเรียน

การศึกษาที่เกิดขึ้นตามแนวระบบโรงเรียน ที่ได้พบทั้ง 2 พื้นที่ เป็นกระบวนการให้การศึกษากับผู้เรียนโดยผ่านการคิด การสั่งการมาจากส่วนกลางทั้งสิ้น แม้ว่าจะเปิดโอกาสให้กับท้องถิ่นได้ประยุกต์บางส่วนให้สอดคล้องกับท้องถิ่นบ้าง แต่ในทางปฏิบัติพบว่า โรงเรียนยังไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากปัจจัยหลายประการ ทั้งจากภายในโรงเรียน คือด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุภัณฑ์ของผู้บริหารและครู รวมทั้งปัจจัยภายนอกโรงเรียน คือชุมชน ผู้ปกครอง และงบประมาณ ทำให้โรงเรียนดำเนินการกิจกรรมอยู่ภายในโรงเรียน โดยเน้นภาคทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติ ความรู้และประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับจึงคับแคบอยู่ภายในห้องสี่เหลี่ยม และภายในบริเวณโรงเรียน นอกจากนี้กิจกรรมต่าง ๆ ยังดำเนินไปเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่ง ๆ เท่านั้น ไม่มีความต่อเนื่องจนเป็นทรัพยากรทางการเรียนรู้ได้

ดังนั้นการศึกษาตามแนวระบบโรงเรียน ควรเป็น การศึกษาที่มีทั้งส่วนของความรู้ที่เป็นสากล คือ หลักสูตรแกน และทักษะความรู้ที่เป็นเฉพาะของท้องถิ่น ซึ่งได้เสนอไปแล้วในบทข้างต้น โดยสัดส่วนของหลักสูตรแกน และ หลักสูตรท้องถิ่นควรจะเท่ากัน คือ 50 / 50

ผู้ให้การศึกษา นอกจากจะเป็นบุคลากรในโรงเรียนแล้ว ควรนำผู้รู้ หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมให้ความรู้ และเป็นการเรียนการสอนที่เน้นปฏิบัติจริง มากกว่าการเรียนภาคทฤษฎี

จุดมุ่งหมายของการศึกษา ควรมุ่งให้ผู้ผ่านการศึกษามีชีวิตอยู่ในสังคมได้ โดยไม่ต้องเดินทางไปหางานทำ หรืออยู่ในสิ่งแวดล้อมอื่น มากกว่ามุ่งเน้นวิชาการเพื่อการศึกษาต่อในระดับสูง หรือเพื่อหวังทำงานภาคอุตสาหกรรม และบริการ

คุณลักษณะของผู้ผ่านการศึกษา คือ เป็นผู้รักถิ่นฐาน มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาอาชีพในท้องถิ่น มีความขยัน ประหยัด ไม่รังเกียจอาชีพของท้องถิ่น มีความรู้ในเรื่องของท้องถิ่นเป็นอย่างดี และพร้อมที่จะร่วมพัฒนาชุมชนของคนต่อไป

การบริหารงานในโรงเรียนไม่จำกัดอยู่แต่เฉพาะ บุคลากรในโรงเรียนเท่านั้น ควรให้ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเข้าร่วมตัดสินใจ

นอกจากนี้ การดำเนินกิจกรรม และ โครงการต่าง ๆ ควรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น และให้ผู้เรียนได้ศึกษาจากสภาพสังคมในชุมชนไปพร้อม ๆ กับกิจกรรมในโรงเรียน โดยถือการทดลองปฏิบัติงานเป็นหลัก

ตอนที่ 2 นโยบายและแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 ร่างนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ร่างนโยบายที่ผู้วิจัยนำเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบมีดังนี้

ข้อ 1. เร่งกระจายอำนาจการบริหารจัดการให้สถานศึกษา สามารถกำหนดหลักสูตรกิจกรรมการเรียน การสอน และการวัดประเมินผลได้โดยอิสระ

แผนงาน : การกระจายอำนาจการบริหารจัดการให้กับสถานศึกษา

สถานการณ์และแนวคิด

การบริหารในปัจจุบันเป็นการดำเนินงานตามนโยบายของส่วนกลางที่สั่งงานลงมาเป็นลำดับชั้นจนถึงสถานศึกษา หรือ โรงเรียน ทำให้การจัดการศึกษาที่ผ่านมาไม่สนองต่อความต้องการจำเป็นของแต่ละท้องถิ่น โดยเฉพาะหลักสูตรและเวลาเรียน รวมถึงการวัดและประเมินผล ซึ่งโรงเรียนไม่มีอิสระในการกำหนดได้ด้วยตนเอง ผลก็คือ โรงเรียนทุกแห่งจัดการเรียนการสอนไปในการทำงานเดียวกัน บุคลากรในโรงเรียนดำเนินงานต่าง ๆ ตามการสั่งการจากผู้บังคับบัญชาซึ่งมาจากส่วนกลางเป็นหลัก

ในสภาพความเป็นจริงของประเทศ พบว่ามีความแตกต่างกันในหลายประเด็น อาทิ สภาพภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ศาสนา ภาษา ทั้งในระดับภูมิภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ซึ่งการจัดการศึกษาที่ยึดรูปแบบเดียวกันดังที่ผ่านมา ปรากฏชัดแล้วว่าไม่สามารถสนองตอบต่อ

ความต้องการและแก้ปัญหาของท้องถิ่นได้ ดังนั้น การบริหารจัดการการศึกษาจึงควรให้สถานศึกษา และท้องถิ่นมีอิสระในการจัดการได้ด้วยตนเอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปิดโอกาสให้สถานศึกษาได้ดำเนินการในด้านการเรียนการสอนได้ตามสภาพความเป็นจริงของแต่ละท้องถิ่นและมีอิสระในการกำหนดรูปแบบการจัดการศึกษา
2. เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่นเข้าร่วมกำหนดหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอนได้โดยไม่ยึดติดกับกฎระเบียบจากส่วนกลางมากเกินไป
3. เพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ ร่วมกันระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน และหน่วยงาน รวมทั้งสถานประกอบการ เพื่อการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งได้ต่อไป

เป้าหมาย

1. โรงเรียนในเขตชนบทยากจนมีอิสระในการบริหารจัดการงานด้านการกำหนดหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน การวัด- ประเมินผล และการกำหนดเวลาเรียน โดยมีหน่วยงานระดับอำเภอ จังหวัดเป็นผู้กำกับดูแล ให้เป็นไปตามโครงการที่โรงเรียนเสนอมา
2. มีประชาชนและหน่วยงานอื่น ๆ เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ตั้งแต่การวางแผนไปถึงการปฏิบัติงาน โดยเป็นผู้ร่วมให้คำปรึกษา และเป็นทีมงาน
3. โรงเรียนสามารถดำเนินงานการบริหารจัดการการศึกษาร่วมกับชุมชนได้ หลังจากส่วนกลางมอบอำนาจให้ ภายในระยะเวลา 2 ปี

แนวทาง/มาตรการ

1. กระทรวง ทบวง กรม เร่งกระจายอำนาจการบริหารจัดการการศึกษาไปยังหน่วยงานระดับจังหวัด และโรงเรียน โดยการปรับปรุงกฎระเบียบให้เอื้อต่อการบริหารงานของหน่วยงานระดับจังหวัดอย่างอิสระ
2. สถาบันพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเร่งปรับปรุงคุณภาพผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรในโรงเรียนให้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น พร้อมทั้งปลูกฝังความคิดในการจัดการศึกษาร่วมกับชุมชน โดยให้ชุมชนเปรียบเสมือนลูกค้าที่สถานศึกษาต้องให้เกิดผลและให้ความสนใจเป็นพิเศษ
3. รัฐและสื่อมวลชน ให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่ หน่วยงาน องค์กรเอกชน และประชาชน ได้เห็นความสำคัญของการศึกษา เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา กำหนดและพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งกระบวนการเรียนการสอน

4. สนับสนุนให้บุคลากรทางการศึกษาได้ติดต่อกัมพันธกับชุมชนให้มากขึ้น เพื่อสร้างความเข้าใจอันดี ซึ่งกันและกัน และจะทำให้ชุมชนกล้าเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากกว่า การสนับสนุนทุนทรัพย์และแรงงาน

5. เชิญผู้นำชุมชนเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือเกี่ยวกับกิจการของโรงเรียนทุกครั้งที่โรงเรียนมีการประชุม

ข้อ 2. ปฏิรูปหลักสูตร และการเรียนการสอน ให้สนองตอบต่อความต้องการของชุมชน และสอดคล้องกับสภาพชุมชนที่สถานศึกษานั้น ๆ เกี่ยวข้อง

แผนงาน : การปฏิรูป หลักสูตร และการเรียนการสอน

สภาพการและแนวคิด

หลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันเป็น หลักสูตรที่กำหนดจากส่วนกลาง และบังคับใช้ทั่วประเทศ จะเปิดโอกาสให้มีหลักสูตรท้องถิ่นได้บ้างก็เป็นเพียงบางส่วน บางคาบเวลาเท่านั้น ซึ่ง จากสภาพความเป็นจริงของเขตชนบทยากจน พบว่า ยังไม่มีการจัดหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาที่เป็นรูปธรรม เพียงพอที่จะช่วยเสริมคุณภาพชีวิตและสังคมของประชาชนในถิ่นนั้น ๆ ได้ ตรงกันข้าม กลับเป็นหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อได้ในระดับสูง หรือมุ่งการทำงานในภาคอุตสาหกรรม ทำให้ผู้เรียนที่ไม่ผ่านการคัดเลือก ไม่สามารถประกอบอาชีพในท้องถิ่นได้ ต้องดิ้นรนไปหางานทำในเมือง นอกจากนี้ผู้ที่อยู่ในชนบทเองก็มีพฤติกรรมของคนในสังคมเมืองคือ รักความสะดวกสบาย ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ชื้อในสิ่งที่สามารถผลิตได้ในท้องถิ่น นิยมความร่ำรวยและมีค่านิยมวัตถุมากขึ้น

การศึกษาสำหรับชนบทยากจนจึงควรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและค่านิยมให้ผู้เรียนกลับมานิยมและเห็นคุณค่าของวิถีชีวิตแบบไทย ใช้จ่ายอย่างประหยัดมากขึ้น ผลิตและบริโภคสินค้าที่สามารถทำได้ในครัวเรือนหรือในท้องถิ่นของตน และหลักสูตรต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่นในทุกๆ ด้าน เพื่อให้ผู้ผ่านการศึกษา สามารถปรับวิถีชีวิต ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่น อีกทั้งยังจะสามารถช่วยพัฒนาท้องถิ่นของตนให้ดีขึ้นอีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้การศึกษ เป็นส่วนหนึ่ง ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของประชาชนในท้องถิ่น
2. เพื่อให้ผู้ผ่านการศึกษาเห็นคุณค่าของท้องถิ่น มีความต้องการที่จะช่วยพัฒนาท้องถิ่น และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในท้องถิ่นของตน ได้อย่างมีความสุข
3. เพื่อสร้างคความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีระหว่าง โรงเรียน บ้าน วัด สถานประกอบการและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

เป้าหมาย

1. โรงเรียนต่างๆ สามารถจัดหลักสูตรท้องถิ่นได้อย่างเป็นรูปธรรม ในอัตราส่วนที่มากกว่าหลักสูตรแกน โดยมีความร่วมมือจากชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ รวมทั้งสถานประกอบการ
2. มีหน่วยงานต่างๆ ชุมชน และสถาบันต่างๆ รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น มาร่วมให้การศึกษาร่วมกันในส่วนของเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง กับหน่วยงานหรือสถาบันนั้นๆ
3. ผู้ผ่านการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถประกอบอาชีพหรือดำรงชีวิตอยู่ในท้องถิ่นของตนได้อย่างมีความสุข

แนวทางมาตรการ

1. หน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด และอำเภอ เป็นแกนนำในการปฏิรูปหลักสูตรและการเรียนการสอน โดยการสั่งการและเป็นพี่เลี้ยงให้กับสถานศึกษาในระยะแรกๆ ในการดำเนินงานปฏิรูปหลักสูตรและการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับท้องถิ่น
2. จัดอบรมให้ความรู้กับ ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน ในรูปแบบหรือวิธีการที่จะดำเนินการปฏิรูปหลักสูตร การเรียนการสอนให้สอดคล้องกับท้องถิ่น
3. ขอความร่วมมือ ทำความเข้าใจกับหน่วยงานอื่นๆ ที่จะมีส่วนช่วยเหลือ ในกรณีหลักสูตรหรือเนื้อหาวิชาเกี่ยวข้องกับหน่วยงานนั้นๆ เช่น สาธารณสุข พัฒนาชุมชน ประมง เกษตร ฯลฯ
4. หน่วยงานระดับอำเภอเป็นที่ปรึกษาในระยะเริ่มแรกการทดลองหลักสูตร และระบบการเรียนการสอน โดยให้สถานศึกษาแต่ละแห่งเสนอ โครงการที่จะทำ ในแต่ละปีการศึกษา แต่ละภาคเรียนมายังหน่วยงานระดับอำเภอ และให้หน่วยงานระดับอำเภอคอยติดตาม ช่วยเหลือ
5. ปฏิรูปหลักสูตรในส่วนของหลักสูตรท้องถิ่น โดยบรรจุเรื่องของ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ อาชีพในท้องถิ่น ระบบสหกรณ์ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การประยุกต์ใช้สารธรรมชาติแทนสารเคมี การจัดการ การตลาด การบริโภคและผลิตเครื่องอุปโภค บริโภคที่สามารถทำได้ในท้องถิ่นและในครัวเรือน
6. ในส่วนของการเรียนการสอน เน้นการศึกษาโดยการปฏิบัติจริง เช่น การศึกษาดูงาน เขียววิทยากรบรรยาย สาธิต การให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติงานจริง ในส่วนของงานอาชีพที่มีแนวโน้มว่าจะเป็นอาชีพในท้องถิ่นได้ และส่งเสริมให้ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม ได้เพื่อเพิ่มความรู้และประสบการณ์ให้กับชุมชน
7. เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าร่วมในการกำหนดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและประเมินผล โดยเฉพาะการประเมินผลโดยการร่วมสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนนอกเวลาเรียน เพื่อประกอบกับคะแนนในส่วนอื่นๆ

ข้อ 3. เร่งรัดปลูกฝังค่านิยมความเป็นไทย การใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย การพึ่งตนเอง และการยอมรับความสามารถของผู้อื่นและการทำงานเป็นกลุ่ม

แผนงาน : การปลูกฝังค่านิยมความเป็นไทย การใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย

สภาพการณ์และแนวความคิด

ปัจจุบันประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นมีค่านิยมและพฤติกรรมการบริโภคของสังคมเมืองและสังคมของต่างประเทศ เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย ความประพฤติ รวมทั้งการนิยมอาหารต่างชาติ การนิยมฟังเพลงเดินรាំ มั่วสุมในแหล่งอบายมุข ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการติดยาเสพติด และโสเภณีตามมา โดยเฉพาะการเห็นคุณค่าของเงินตราจนทำให้ยกย่องคนร่ำรวยมากกว่าคนที่ประกอบความดีงาม ทำให้สังคมอยู่อย่างไม่ปกติสุข

ในกลุ่มของชาวบ้านในเขตชนบทยากจนก็เริ่มมีค่านิยมดังกล่าวเช่นกัน คือ การรักความสะดวกสบาย ใช้ช่ยทุ้มเพื่อข ื้อสินค้าที่โฆษณาในโทรทัศน์มาบริโภค ทั้ง ๆ ที่สินค้าบางชนิดสามารถผลิตได้เองในครัวเรือนและในท้องถิ่น เช่น ชาวบ้านนิยมซื้อข้าวบรรจุจากตลาดมาบริโภค แทนการสีข้าวของตนเองไว้กิน ื้อน้ำปลาจากตลาดมารับประทาน ทั้ง ๆ ที่หาปลาทำน้ำปลากินเองได้ หรือการซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้า รถจักรยานยนต์มาใช้โดยการผ่อนส่ง เป็นต้น

การศึกษาขั้นพื้นฐานที่ให้กับเด็กในรุ่นต่อ ๆ ไป หรือกับชาวบ้านในปัจจุบัน จึงควรลดค่านิยมการเลียนแบบจากการโฆษณาในสื่อ ทางวิทยุ โทรทัศน์ และส่งเสริมการมีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย โดยการปรับประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในบางส่วนที่จำเป็นเพื่อความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อฟื้นฟู วัฒนธรรมไทย ให้กลับเข้ามาในวิถีชีวิต ของคนในเขตชนบทยากจน
2. เพื่อให้ประชาชนใช้ชีวิตได้อย่างสงบและสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น
3. เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการบริโภคนิยม การยกย่องคนรวย มาเป็นการยกย่องเชิดชูคนที่ทำความดี เป็นแบบอย่างที่ดีกับสังคม และการมีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย ประหยัด
4. เพื่อให้ประชาชนรักถิ่นฐานและพร้อมที่จะพัฒนาท้องถิ่นของตนเมื่อจบการศึกษาแล้ว

เป้าหมาย

1. นักเรียนและชาวบ้านหันมาใช้ชีวิตแบบไทย บริโภคสินค้าที่ผลิตได้ในครัวเรือนและในท้องถิ่นมากขึ้น
2. ผู้เรียนสามารถใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างมีความสุข เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ผู้ผ่านการศึกษาที่ไม่ได้เรียนต่อมีความต้องการอยู่ในท้องถิ่น และร่วมพัฒนาท้องถิ่นมากกว่าอพยพไปหางานทำที่อื่น
4. มีการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นมากขึ้น

5. มีการเรียนการสอนที่เน้นหลักสูตรท้องถิ่น และการศึกษาฐาน การฝึกปฏิบัติจาก สภาพจริงในท้องถิ่นมากขึ้น

แนวทาง/มาตรการ

1. สถานศึกษาร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ศูนย์วัฒนธรรม วัด รมรงค์ให้เด็กและ ชาวบ้านเห็นคุณค่าของวิถีชีวิตแบบไทย โดยการฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น

2. สถาบันศาสนา ปลูกฝังความคิดค่านิยมที่ดีงามแก่ชาวบ้านทุกครั้งที่มีโอกาส

3. ครูและผู้นำชุมชนเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้วิถีชีวิตแบบไทย การประหยัด การใช้ ชีวิตแบบเรียบง่าย

4. นำปราชญ์ชาวบ้านและผู้ประกอบคุณความดี มาเป็นตัวอย่างให้นักเรียนได้ทราบ ประวัติความเป็นมา และพฤติกรรมที่บุคคลนั้น ๆ กระทำ จนได้รับการยกย่อง

5. นำนักเรียนและชาวบ้านศึกษาภูมิปัญญาของชาวบ้านที่กระทำการงานเป็นตัวอย่างและ ได้รับการยกย่องจากสังคม เช่น การไปศึกษาชีวิตการทำงานและผลงานของเกษตรกรดีเด่น

6. แบ่งงานให้นักเรียนได้ทำเป็นกลุ่มรับผิดชอบและวางแผนงานร่วมกันจนเป็นนิสัยไม่ เกียงกันทำงาน หรือเอาดีใส่ตัวคนเดียว เพื่อที่เด็กจะสามารถร่วมกันทำงานได้ในอนาคต อันจะทำให้ ชุมชนเข้มแข็งได้

7. ฟื้นฟูระบบสหกรณ์ในโรงเรียนให้เชื่อมโยงไปยังชุมชนเพื่อให้นักเรียนและชาวบ้าน ได้เข้าใจหลักการ วิธีการสหกรณ์ จนสามารถจัดตั้งสหกรณ์ขึ้นในหมู่บ้านได้ ซึ่งจะช่วยให้ประหยัดค่า ใช้จ่าย มีสถานที่แลกเปลี่ยนซื้อ ขาย ผลผลิตในชุมชน ลดการพึ่งพาภายนอก และจะทำให้เกิดความ รักสามัคคีในหมู่บ้าน

ข้อ 4. เร่งรัดให้มีศูนย์ข้อมูลหมู่บ้านขึ้นในสถานศึกษาเพื่อเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลของหมู่บ้าน เช่น อาชีพของชุมชน สภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา ฯลฯ และเป็นศูนย์รวมข้อมูลที่เป็น ประโยชน์ต่อหมู่บ้าน

แผนงาน : การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลหมู่บ้าน

สภาพการณ์และแนวคิด

สภาพหมู่บ้านเขตชนบทหากจนพบว่า ยังไม่มีการจัดทำข้อมูลหมู่บ้าน จะมีบ้างก็เพียงรายชื่อคณะกรรมการหมู่บ้าน และรายชื่อสมาชิกกลุ่มที่ทางราชการจัดตั้ง หรือบางหมู่บ้านจะทำแผนหมู่บ้านไว้บ้าง แต่ยังไม่พบว่า มีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาหมู่บ้าน หรือการ ประกอบอาชีพ เช่น ลักษณะของดิน สภาพอากาศ ปริมาณน้ำฝน ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน หมู่บ้าน ซึ่งเมื่อเวลาผ่านไปชาวบ้านก็จะสัมผัสสภาพต่าง ๆ ไปหมด เหตุการณ์เหล่านี้นับว่าเป็น

ประวัติศาสตร์อย่างหนึ่งที่จะบันทึกไว้เป็นข้อมูลมาประกอบการพัฒนาและแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน นอกจากนี้ยังพบว่า ชาวบ้านขาดข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เช่น ข้อมูลด้านการประกอบอาชีพ ด้านสุขภาพอนามัย และด้านการเมืองการปกครอง ซึ่งสาเหตุมาจากสภาพพื้นที่ทุรกันดาร ขาดต่อการออกไปสืบค้นจากแหล่งข้อมูลนอกหมู่บ้าน อีกทั้งไม่ทราบแหล่งข้อมูลที่จะไปศึกษา จึงต้องรอคอยจากคำบอกเล่ากันต่อ ๆ หรือการโฆษณาชวนเชื่อ

โรงเรียนนับว่าเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับชาวบ้านและแทรกตัวอยู่ทุกพื้นที่โดยเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษา จึงควรจัดให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาคุณภาพชีวิตและสังคมของชาวบ้าน อีกทั้งบุคลากรในโรงเรียนในชุมชนบทบาทงานเป็นผู้มีการศึกษาสูงสุด จึงสามารถเป็นสื่อกลางสืบค้นข้อมูล ข่างสารมาช่วยเหลือชุมชนได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้มีแหล่งข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้านและมีข่าวสารข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของชุมชน
2. เพื่อให้นักเรียนและชาวบ้านมีแหล่งค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องของท้องถิ่น อันจะทำให้เกิดความรัก ความเข้าใจและมีแนวทางในการประกอบอาชีพ ก่อสร้างชีวิตรวมทั้งการพัฒนาท้องถิ่นของตนให้สามารถพึ่งตนเองได้
3. เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยการใช้โรงเรียนเป็นแหล่งที่ชาวบ้านจะเข้ามาพักผ่อนพูดคุย ศึกษาหาความรู้ และได้ใกล้ชิดกับบุตรหลานและบุคลากรในโรงเรียน

เป้าหมาย

1. มีแหล่งข้อมูลหมู่บ้านเพื่อเป็นที่ศึกษาหาความรู้แก่ชุมชน
2. มีข้อมูล ของหมู่บ้าน และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนในโรงเรียน
3. มีชาวบ้านและผู้สนใจมาใช้ศูนย์ข้อมูลอยู่เสมอ
4. ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับ โรงเรียนดีขึ้น
5. ชาวบ้านมีทางออกในการแก้ปัญหาการทำมาหากิน และรู้เท่าทันเหตุการณ์มากขึ้น

แนวทาง/มาตรการ

1. จัดให้มีห้องหรืออาคารสำหรับเก็บข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน รวมทั้งข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตของชุมชน
2. ให้มีการจัดทำข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านโดยครู นักเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชาวบ้านร่วมกันจัดทำโดยการสำรวจ สัมภาษณ์และศึกษาเอกสารที่มีอยู่ โดยเฉพาะในเรื่องของ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณีหมู่บ้าน สภาพภูมิศาสตร์ การประกอบอาชีพ สภาพปัญหาความต้องการของชุมชน วัฒนธรรมชุมชน

3. โรงเรียนหรือ กรรมการหมู่บ้าน ขอความร่วมมือในเรื่อง ข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนจากหน่วยงาน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องมารวบรวมไว้ในศูนย์ข้อมูล

4. เชิญชวนให้ชาวบ้านและผู้ที่เกี่ยวข้องมาใช้ข้อมูลจากศูนย์ข้อมูลในโรงเรียน โดยผ่านทางนักเรียนหรือ หอกระจายข่าว

5. ในส่วนของโรงเรียนที่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องเล่นวีซี ดีวีดี อาจขอข้อมูลในรูปแบบของ ซีดีรอม แผ่นดิสก์ วีซีดีโอเทป จากหน่วยงานหรือรายการโทรทัศน์ เพื่อนำมาเผยแพร่ให้กับนักเรียน ชาวบ้านและผู้ที่เกี่ยวข้อง

6. ขอความร่วมมือให้ชาวบ้านที่มีความรู้หรือได้รับการอบรมนำข้อมูล ข่าวสาร ข้อความที่ได้รับความรวบรวมไว้ที่ศูนย์ข้อมูล

7. ขยายเครือข่ายข้อมูลไปยังศูนย์อื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน และร่วมกันพัฒนาข้อมูล ข่าวสารให้ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ

ข้อ 5. เเร่งรัดการขยายเครือข่ายความสัมพันธ์ ระหว่างหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับ และหน่วยงานและสถาบันอื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนการเรียนรู้และช่วยเหลือ ในการให้ความรู้แก่ผู้เรียน และชาวบ้าน

แผนงานหลัก : การขยายเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาและหน่วยงาน

สถานการณ์และแนวคิด

สภาพการพัฒนาชนบทในปัจจุบันแบ่งเป็นหลายฝ่าย หลายสังกัด ในแต่ละหน่วยงานแต่ละสังกัดก็มีนโยบายและเป้าหมายที่หลากหลาย ไม่สอดคล้องสัมพันธ์กัน ต่างฝ่ายต่างจัด ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณและไม่ได้ผลเท่าที่ควร เช่นการส่งเสริมด้านอาชีพให้กับชาวบ้าน พบว่ามีหลายหน่วยงานที่เข้าไปให้ความรู้ด้านอาชีพ เช่น ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน จัดกลุ่มอาชีพตามความสนใจ สำนักงานพัฒนาชุมชน เข้าไปแนะนำอาชีพเสริม สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน จัดโครงการฝึกอาชีพให้กับเยาวชน โรงเรียนประถมศึกษาจัดโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาชนบท (กศ.พร.) เป็นต้น ซึ่งแต่ละหน่วยงานจะหากกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ให้ครบตามโครงการ และเมื่อดำเนินโครงการเสร็จสิ้นก็จะออกจากพื้นที่ไป ไม่มีการติดตามด้านความสำเร็จของโครงการในระยะยาว ไม่มีตลาดรองรับผลผลิตที่ชาวบ้านฝึกทำขึ้น ทำให้การให้การศึกษาดังกล่าวไม่เกิดผลเท่าที่ควร อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวบ้านเกิดความเบื่อหน่ายที่จะรับความรู้หรือประสบการณ์ใดๆ ที่ยังไม่แน่ใจว่าจะเกิดประโยชน์คุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่ โดยเฉพาะโครงการที่ไม่มีงบประมาณให้ ชาว

บ้านจะรือร้อไม่กล้าทำ นอกจากนี้การจัดการศึกษา ของสถานศึกษาเองในบางระดับก็เป็นการจัดที่ซ้ำซ้อนกัน เช่น โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กับโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโดยมุ่งเน้นด้านวิชาการเพื่อการสอบแข่งขันเข้าเรียนต่อในระดับสูง เช่นกัน และ พยายามให้สวัสดิการ เพื่อดึงดูดให้เรียนในโรงเรียนของคนเพื่อตำแหน่งทางการบริหาร ในทำนองเดียวกัน สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา หรืออาชีวศึกษาก็ยังขาดการให้ความช่วยเหลือกับสถานศึกษาระดับล่าง ทำให้ความสามารถที่จะจัดการศึกษาด้านวิชาชีพของโรงเรียนในชนบทยังไม่สามารถดำเนินการได้

ดังนั้นสถานศึกษาในแต่ละเขต แต่ละจังหวัดหรืออำเภอจึงควรจะเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่อง บุคลากร สื่อ ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนและสถาบันทางสังคมควรจะเป็นเครือข่ายการศึกษา ซึ่งกันและกัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้หน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับ ทั้งในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัชฌาศัย รวมทั้งหน่วยงาน อื่นที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ของชุมชนชนบทยากจน ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการ ให้ความรู้และการศึกษาแก่ชุมชน
2. เพื่อให้รูปแบบการบริหาร จัดการ และการเรียนการสอน ที่ชุมชนและสถานศึกษาคิดขึ้นมา สามารถดำเนินการ ได้โดยไม่ติดขัด ในเรื่องของปัจจัยที่จะทำให้แนวคิดต่างๆ ดำเนินการ ได้ อย่างเป็นรูปธรรม
3. เพื่อให้การจัดการศึกษาในทุกระดับ ทุกหน่วยงานดำเนินไปได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและดำเนิน ไปอย่างต่อเนื่อง

เป้าหมาย

1. มีการสนับสนุน ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างสถาบันทางการศึกษา ทุกระดับ หน่วยงานต่างๆ และสถาบันทางสังคม ในเขตชนบทยากจน
2. หน่วยงานต่างๆ และสถาบันทางการศึกษา ร่วมกันจัดการศึกษาให้กับชุมชนในกิจกรรมหรือโครงการเดียวกันมากขึ้น
3. มีการแลกเปลี่ยนหรือให้ยืมบุคลากรจากสถาบันอื่นมาร่วมให้การศึกษ
4. มีการพบปะพูดคุย ในเรื่องกิจกรรมหรือ โครงการให้การศึกษากับชุมชน ระหว่างบุคลากรหรือหัวหน้าหน่วยงานทางการศึกษาและหน่วยงานอื่นๆ

แนวทาง/มาตรการ

1. กระทรวง ทบวง กรม มีนโยบายให้หน่วยงาน ในสังกัดทุกระดับให้ความช่วยเหลือ หรือเป็นที่เลี้ยงให้กับสถานศึกษา ที่มีความจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ หรือร้องขอ ทั้งในด้าน บุคลากร สื่อ และข้อมูลความรู้

1. องค์การบริหารส่วนตำบล จัดสรรงบประมาณเป็นค่าตอบแทนวิทยากร ให้กับ สถานศึกษา ที่จำเป็นต้องเชิญบุคลากรภายนอกมาให้ความรู้กับนักเรียนและชาวบ้าน

2. ผู้นำทางการศึกษาระดับจังหวัด ขอความร่วมมือจากหน่วยงานทุกหน่วยงานทั้งภาค รัฐและเอกชน ในการช่วยเหลือสถานศึกษาที่ร้องขอ

3. จัดให้มีศูนย์ประสานงานระดับอำเภอ ในการติดต่อขอความร่วมมือจากหน่วยงาน ต่างๆ และสถาบันต่างๆ ในการจัดการศึกษา

4. มีการประชุมร่วมกันระหว่างหัวหน้าหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับในแต่ละเขต หรือจังหวัด เพื่อปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และหาทางแก้ไขปัญหาอุปสรรค ที่ทำให้การ ดำเนินงานไม่บรรลุตามเป้าหมาย และเพื่อหาทางขยายเครือข่ายความสัมพันธ์ออกไปยังเครือข่าย อื่นๆ

2.2 ผลการตรวจสอบข้อเสนอนโยบายของผู้เชี่ยวชาญ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งระดับพื้นที่ และจากส่วนกลาง ผู้วิจัย นำมาสรุปเปรียบเทียบเคียงตารางต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญ	นโยบายข้อ 1	นโยบายข้อ 2	นโยบายข้อ 3	นโยบายข้อ 4	นโยบายข้อ 5
<p>เกษตรกรดีเด่นแห่งชาติ</p> <p>วัตถุประสงค์- เป็น โอกาสที่ดี</p> <p>เป้าหมาย- การมีหน่วยงานระดับอำเภอ / จังหวัด ดูแล</p> <p>มาตรการ- ติดตามทุกข้อ</p>	<p>เห็นด้วย</p> <p>ข้อเสนอแนะ- ครู อาจารย์ คัดสรร</p> <p>ตัวบท มาโรงเรียนสายจึงไม่บรรจุ</p> <p>วัตถุประสงค์ที่ดี</p>	<p>เห็นด้วย</p> <p>ข้อเสนอแนะ- ครู อาจารย์ คัดสรร</p> <p>ตัวบท มาโรงเรียนสายจึงไม่บรรจุ</p> <p>วัตถุประสงค์ที่ดี</p>	<p>เห็นด้วย</p> <p>ข้อเสนอแนะ- ครู อาจารย์ คัดสรร</p> <p>ตัวบท มาโรงเรียนสายจึงไม่บรรจุ</p> <p>วัตถุประสงค์ที่ดี</p>	<p>เห็นด้วย</p> <p>ข้อเสนอแนะ- ครู อาจารย์ คัดสรร</p> <p>ตัวบท มาโรงเรียนสายจึงไม่บรรจุ</p> <p>วัตถุประสงค์ที่ดี</p>	<p>เห็นด้วย</p>
<p>กรรมการโรงเรียน</p> <p>นโยบาย-ต้องเร่งทำ</p> <p>แผนงาน-กระจายอำนาจให้กับ</p> <p>สถานศึกษาและชุมชน</p> <p>วัตถุประสงค์- ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดหลักสูตร</p> <p>แนวทาง-สถานศึกษา+ชุมชนร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาของชุมชน</p> <p>ข้อเสนอแนะ- ให้บุคลากรของรัฐที่ปฏิบัติงานในท้องถิ่นร่วมจัดการ</p> <p>ศึกษากับ โรงเรียนและชุมชน</p>	<p>เห็นด้วย</p> <p>ข้อเสนอแนะ- ครู อาจารย์ คัดสรร</p> <p>ตัวบท มาโรงเรียนสายจึงไม่บรรจุ</p> <p>วัตถุประสงค์ที่ดี</p>	<p>เห็นด้วย</p> <p>ข้อเสนอแนะ- ครู อาจารย์ คัดสรร</p> <p>ตัวบท มาโรงเรียนสายจึงไม่บรรจุ</p> <p>วัตถุประสงค์ที่ดี</p>	<p>เห็นด้วย</p> <p>ข้อเสนอแนะ- ครู อาจารย์ คัดสรร</p> <p>ตัวบท มาโรงเรียนสายจึงไม่บรรจุ</p> <p>วัตถุประสงค์ที่ดี</p>	<p>เห็นด้วย</p> <p>ข้อเสนอแนะ- ครู อาจารย์ คัดสรร</p> <p>ตัวบท มาโรงเรียนสายจึงไม่บรรจุ</p> <p>วัตถุประสงค์ที่ดี</p>	<p>เห็นด้วย</p> <p>ข้อเสนอแนะ- เอกชนะบพททททท</p> <p>รัฐและเอกชนกับสถานศึกษา</p> <p>ข้อเสนอแนะ- การ ให้ศึกษา</p> <p>รัฐกรมวิทย์ โหมบใน เรื่องสิทธิ</p> <p>ชุมชนด้วย</p>
<p>พัฒนากรอำเภอ</p> <p>นโยบาย-ต้องเร่งทำ</p> <p>แผนงาน-กระจายอำนาจให้กับ</p> <p>สถานศึกษาและชุมชน</p> <p>วัตถุประสงค์- ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดหลักสูตร</p> <p>แนวทาง-สถานศึกษา+ชุมชนร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัญหาของชุมชน</p> <p>ข้อเสนอแนะ- ให้บุคลากรของรัฐที่ปฏิบัติงานในท้องถิ่นร่วมจัดการ</p> <p>ศึกษากับ โรงเรียนและชุมชน</p>	<p>เห็นด้วย</p> <p>ข้อเสนอแนะ- ครู อาจารย์ คัดสรร</p> <p>ตัวบท มาโรงเรียนสายจึงไม่บรรจุ</p> <p>วัตถุประสงค์ที่ดี</p>	<p>เห็นด้วย</p> <p>ข้อเสนอแนะ- ครู อาจารย์ คัดสรร</p> <p>ตัวบท มาโรงเรียนสายจึงไม่บรรจุ</p> <p>วัตถุประสงค์ที่ดี</p>	<p>เห็นด้วย</p> <p>ข้อเสนอแนะ- ครู อาจารย์ คัดสรร</p> <p>ตัวบท มาโรงเรียนสายจึงไม่บรรจุ</p> <p>วัตถุประสงค์ที่ดี</p>	<p>เห็นด้วย</p> <p>ข้อเสนอแนะ- ครู อาจารย์ คัดสรร</p> <p>ตัวบท มาโรงเรียนสายจึงไม่บรรจุ</p> <p>วัตถุประสงค์ที่ดี</p>	<p>เห็นด้วย</p> <p>ข้อเสนอแนะ- เอกชนะบพททททท</p> <p>รัฐและเอกชนกับสถานศึกษา</p> <p>ข้อเสนอแนะ- การ ให้ศึกษา</p> <p>รัฐกรมวิทย์ โหมบใน เรื่องสิทธิ</p> <p>ชุมชนด้วย</p>

ตารางที่ 7 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ผู้เชี่ยวชาญ	นโยบายข้อ 1	นโยบายข้อ 2	นโยบายข้อ 3	นโยบายข้อ 4	นโยบายข้อ 5
ศอ.ภคณ. อำเภอ	เห็นด้วย	เห็นด้วย แนวทาง-ปฏิรูปหลักสูตรท้องถิ่น โดย บรรจุเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น อนุรักษ์ ส่งเสริมการผลิต การจัดการ และ การแปรรูปเรื่องอุปโภคบริโภค ข้อเสนอแนะ-ควรจัดให้ผู้เรียนมี รายได้ระหว่างเรียน	เห็นด้วย	เห็นด้วย แนวทาง-ให้ระดับสูงสนับสนุนแนว ทางการดำเนินงาน ข้อมูลและ สื่อต่าง ๆ	เห็นด้วย
ประธานสภา อบต.	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย
ผู้บริหาร โรงเรียน ประถมศึกษา	ความเห็นด้านวิชาชีพ	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย
หน.ศึกษานิเทศ กรมสามัญ	เห็นด้วย วัตถุประสงค์-ข้อ 3 สริมสร้าง กระบวนการเรียนรู้และ ไร้พรพัฒนา ร่วมกันระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน ให้เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ แนวทาง-สร้างกลไก ในการพัฒนา อย่างต่อเนื่องของคนเองและชุมชน	เห็นด้วย แนวทาง-ให้ท้องถิ่น ได้ตัดสินใจ กำหนดมาตรฐานกลางของผู้ทำเรื่อง การศึกษาพื้นฐาน ข้อเสนอแนะ-สร้างระบบข้อมูลที่ เป็นปัจจุบันและสอดคล้องกับความต้องการ ของท้องถิ่นเพื่อ จัดทำ หลักสูตร	เห็นด้วย แนวทาง-นักเรียน เรียนรู้ วิถีชีวิต โดยใช้ข้อมูล เหตุผล วิเคราะห์ คัดเลือกใจ พัฒนาคุณภาพชีวิตของ ตนเองและผู้อื่น	เห็นด้วย	เห็นด้วย แนวทาง-สร้างแรงจูงใจจาก จังหวัด อำเภอ ตำบล ให้ โรงเรียนใช้บริการจากแหล่ง วิชาการและชุมชน โดยการ ประชาสัมพันธ์+ข้อมูล

ตารางที่ 7 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

ผู้เชี่ยวชาญ	น โยบชายข้อ 1	น โยบชายข้อ 2	น โยบชายข้อ 3	น โยบชายข้อ 4	น โยบชายข้อ 5
ผู้อำนวยการสำนัก นิเทศและพัฒนา มาตรฐานการศึกษา สปร.	น โยบชาย-โรงเรียนสามารถกำหนด น โยบชายเอง ได้โดยใช้ School- character แนวทาง-การดูระเบียบว่าด้วย กรรมการ โรงเรียน	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย
ผอ. กองพัฒนาเด็ก กรมพัฒนาชุมชน	วัตถุประสงค์-ข้อ 3 เพิ่มองค์กร- ท้องถิ่น	แนวทาง-เพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับ ครอบครัวศึกษา	เห็นด้วย	ข้อเสนอแนะ-เพิ่มประวัติศาสตร์และ ภูมิปัญญา ในศูนย์ข้อมูลหมู่บ้าน	แนวทาง-ข้อ 4 ควรใช้คณะ กรรมการพัฒนาอำเภอ (กพอ.) เป็นศูนย์ประสานงาน
นักวิชาการศึกษา สำนักพัฒนา นโยบายและวาง แผนการจัดการ ศึกษา สกศ.	แนวทาง-โรงเรียนกำหนดบ- ประมาณเอง คัดเลือกครูเอง กำหนด หลักสูตรเอง จะทำได้อย่างไร ถูก กฎหมายหรือไม่ ข้อเสนอแนะ-ตัวอย่าง โครงการที่ ดำเนินการกระจายอำนาจที่ประสบ ความสำเร็จทำอย่างไร บทบาทของ เด็กและตัวเป็นอย่างไร รร.ชุมชน ใครเป็นหลัก มีรูปแบบที่ทำสำเร็จ	แนวทาง-ส่วนกลางกำหนด หลักสูตรแกนให้ท้องถิ่นปฏิบัติ ข้อเสนอแนะ-ส่วนกลางช่วยอำนวยความสะดวก แนะนำให้โรงเรียนทำ ตามจุดประสงค์ที่โรงเรียนต้องการ	แนวทาง-การนิยความ เป็นไทย จำเป็นต้องเรียนรู้ วัฒนธรรมของชาติอื่น ๆ ช่วยเพื่อเข้าใจ / ขอมรับ ความเป็นคนของแต่ละชาติ เกิดจากวัฒนธรรมที่ ต่างกัน	เห็นด้วย ข้อเสนอแนะ-โรงเรียนควรเป็นเพียง ศูนย์รวมในลักษณะของการใช้ สถานที่การบริหารจัดการต่าง ๆ ให้ สักจน ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม โรงเรียนเป็นเพียงศูนย์รวม	เห็นด้วย ข้อเสนอแนะ-การขยาย เครือข่ายต้องเชื่อมโยงหลาย ๆ ระดับเข้าด้วยกัน ในแต่ละระดับ (ร. อำเภอ ตำบล จังหวัด ภาค) เชื่อมโยงกับระดับสูงขึ้นไปเพื่อ เกิดการแลกเปลี่ยนที่หลากหลาย หลายหน่วยงาน

จากตารางที่ 7 สรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 2 ระดับ ดังนี้

นโยบายข้อ 1

1) ข้อความนโยบาย ผู้เชี่ยวชาญระดับพื้นที่ทั้ง 5 ท่าน เห็นด้วยกับข้อความนโยบาย ส่วนผู้เชี่ยวชาญจากส่วนกลางเห็นด้วยทุกท่าน ยกเว้นผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าผู้บริหารสามารถบริหารนโยบายได้เอง ตาม School Charter ของมาตรฐานโรงเรียน

2) แผนงาน ผู้เชี่ยวชาญระดับพื้นที่เห็นด้วยทุกท่าน ยกเว้นผู้เชี่ยวชาญบางท่านให้เพิ่มการกระจายอำนาจให้กับชุมชนด้วย ส่วนผู้เชี่ยวชาญจากส่วนกลางเห็นด้วยทุกท่าน

3) วัตถุประสงค์ ผู้เชี่ยวชาญระดับพื้นที่เห็นด้วย และให้ปรับคำว่า “เชิญ” เป็น ส่งเสริมให้ชุมชนเข้าร่วม ผู้เชี่ยวชาญจากส่วนกลางเห็นว่า ควรเพิ่มการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และใช้ทรัพยากรร่วมกัน และเพิ่มองค์กรท้องถิ่น 2 ท่าน ส่วนท่านอื่น ๆ เห็นด้วย

4) เป้าหมาย ผู้เชี่ยวชาญระดับพื้นที่เห็นด้วยทุกท่าน ยกเว้นผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าควรมีหน่วยงานระดับอำเภอ / จังหวัด ดูแล ส่วนผู้เชี่ยวชาญจากส่วนกลางเห็นด้วยทุกท่าน

5) แนวทาง / มาตรการ ผู้เชี่ยวชาญระดับพื้นที่บางท่านเสนอให้เพิ่มสถานศึกษาร่วมกับชุมชน วิเคราะห์สภาพปัญหาของชุมชน ส่วนผู้เชี่ยวชาญจากส่วนกลางบางท่าน เสนอให้สร้างกลไกในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องของตนเอง และชุมชน ควรระบุเป้าหมายว่าด้วยกรรมการโรงเรียน ส่วนท่านอื่น ๆ เห็นด้วย .

6) ข้อเสนอแนะ ผู้เชี่ยวชาญระดับพื้นที่บางท่าน เสนอให้มีบุคลากรของรัฐที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ร่วมจัดการศึกษากับโรงเรียนและชุมชน ผู้เชี่ยวชาญจากส่วนกลางบางท่าน เสนอว่า ตัวอย่างข้าราชการที่ดำเนินการกระจายอำนาจแล้วประสบความสำเร็จทำอย่างไร บทบาทของเด็ก โรงเรียนกับชุมชน ใครเป็นหลัก มีรูปแบบที่ทำสำเร็จหรือไม่อย่างไร

สรุป นโยบายในข้อที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วย 9 ท่าน ส่วนองค์ประกอบอื่น ๆ มีผู้เสนอให้ปรับ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น มากกว่าการเชิญให้ชุมชนเข้าร่วมกับโรงเรียน

นโยบายข้อที่ 2

1) ข้อความนโยบาย ผู้เชี่ยวชาญระดับพื้นที่ และจากส่วนกลางเห็นด้วยทั้ง 10 ท่าน

2) วัตถุประสงค์ ผู้เชี่ยวชาญระดับพื้นที่และจากส่วนกลางเห็นด้วยทั้ง 10 ท่าน และมีผู้เชี่ยวชาญบางท่านเสนอให้เพิ่มการสร้างจิตสำนึกประชาธิปไตย

3) เป้าหมาย ผู้เชี่ยวชาญระดับพื้นที่และจากส่วนกลางเห็นด้วยทั้ง 10 ท่าน และมีผู้เชี่ยวชาญบางท่านเสนอให้เพิ่ม วิธีชีวิตประชาธิปไตยในครอบครัว

4) แผนงาน ผู้เชี่ยวชาญระดับพื้นที่ 2 ท่าน เสนอให้เพิ่มเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนท่านอื่น ๆ เห็นด้วย ผู้เชี่ยวชาญจากส่วนกลางเห็นด้วยทุกท่าน

4) แผนงาน ผู้เชี่ยวชาญระดับพื้นที่ 2 ท่าน เสนอให้เพิ่มเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่วนท่านอื่น ๆ เห็นด้วย ผู้เชี่ยวชาญจากส่วนกลางเห็นด้วยทุกท่าน

5) แนวทาง / มาตรการ ผู้เชี่ยวชาญระดับพื้นที่เห็นด้วยทุกท่าน ส่วนผู้เชี่ยวชาญจากส่วนกลางบางท่าน ให้เน้นเรื่องการให้ท้องถิ่นได้ตัดสินใจกำหนดมาตรฐานกลางของผู้สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับครอบครัวศึกษา โดยส่วนกลางกำหนดหลักสูตรแกนเพื่อให้ท้องถิ่นปฏิบัติ

6) ข้อเสนอแนะ ครู อาจารย์ คัมสุรา สุบุญศรี มาโรงเรียนสาย ไม่บรรลุนิติบุคคล ควรเน้นเรื่องการประเมินผล ควรจัดให้ผู้เรียนมีรายได้ระหว่างเรียน

ผู้เชี่ยวชาญจากส่วนกลางบางท่านเสนอให้สร้างระบบข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น เพื่อทำหลักสูตร ส่วนกลางช่วยอำนวยความสะดวกแนะนำให้โรงเรียนทำตามจุดประสงค์ที่โรงเรียนต้องการ

สรุป ข้อความนโยบายในข้อที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านเห็นด้วย แต่ให้เพิ่ม เรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น ครอบครัวศึกษา เรื่องหลักสูตรแกน มาตรฐานการศึกษา และ วิกฤตเรื่องความประพฤติของครู อาจารย์

นโยบายข้อที่ 3

- 1) ข้อความนโยบาย ผู้เชี่ยวชาญระดับพื้นที่ และจากส่วนกลางทุกท่านเห็นด้วย
- 2) วัตถุประสงค์ ผู้เชี่ยวชาญระดับพื้นที่เห็นด้วยทุกท่าน ยกเว้นพัฒนากรอำเภอ เห็นว่าควรจำแนกเป็นระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ส่วนผู้เชี่ยวชาญจากส่วนกลางเห็นด้วยทุกท่าน
- 3) เป้าหมาย ผู้เชี่ยวชาญระดับพื้นที่และจากส่วนกลางเห็นด้วยทุกท่าน
- 4) แผนงาน ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 2 ระดับเห็นด้วยทุกท่าน
- 5) แนวทาง / มาตรการ ผู้เชี่ยวชาญระดับพื้นที่เห็นด้วยทุกท่าน ยกเว้นผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่าควรเพิ่ม เรื่อง สร้างเด็กเพื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้นำชุมชนร่วมสอนและดูแลการปฏิบัติ ส่วนผู้เชี่ยวชาญจากส่วนกลางบางท่านเห็นว่า ควรเพิ่ม “นักเรียนเรียนรู้วิถีชีวิต โดยใช้ข้อมูล เหตุผล วิเคราะห์ ตัดสินใจ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและผู้อื่น การนิยมนความเป็นไทย จำเป็นต้องเรียนรู้วัฒนธรรมของชาติอื่น ๆ ด้วย เพื่อเข้าใจและยอมรับความเป็นคนของแต่ละชาติ เกิดจากวัฒนธรรมที่ต่างกัน” ส่วนรายอื่น ๆ เห็นด้วย

6) ข้อเสนอแนะ ผู้เชี่ยวชาญระดับพื้นที่บางท่าน มีความเห็นว่า ควรให้ความเชื่อถือนต่อชาวบ้าน เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม ส่วนผู้เชี่ยวชาญจากส่วนกลาง ไม่มีข้อเสนอแนะ

นโยบายข้อที่ 4

- 1) ข้อความนโยบาย ผู้เชี่ยวชาญระดับพื้นที่ และ จากส่วนกลางเห็นด้วยกับนโยบายทุกข้อ
- 2) วัตถุประสงค์ ผู้เชี่ยวชาญระดับพื้นที่บางส่วนเห็นว่าควรมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเชื่อมโยงในลักษณะเครือข่าย ผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ เห็นด้วยทั้งระดับพื้นที่ และระดับส่วนกลาง
- 3) เป้าหมาย ผู้เชี่ยวชาญระดับพื้นที่ เสนอว่า ควรมีแหล่งข้อมูลที่กว้างขวางสามารถหาข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ ได้ ส่วนผู้เชี่ยวชาญท่านอื่น ๆ เห็นด้วย
- 4) แผนงาน ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยทุกท่าน
- 5) แนวทาง / มาตรการ ผู้เชี่ยวชาญระดับพื้นที่บางท่านมีความเห็นว่า ควรเพิ่มฝึกการคิดตัดสินใจ โดยใช้ข้อมูลและสามารถตรวจสอบได้ ให้ระดับสูงสนับสนุนและแนวทางในการดำเนินงาน ข้อมูล และสื่อต่าง ๆ ส่วนท่านอื่น ๆ เห็นด้วย

6) ข้อเสนอแนะ ผู้เชี่ยวชาญระดับพื้นที่บางท่านมีข้อเสนอแนะว่า ควรเพิ่มประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาในศูนย์ข้อมูลหมู่บ้าน โรงเรียนควรเป็นเพียงศูนย์รวมในลักษณะของการใช้สถานที่ การบริการจัดการต่าง ๆ ให้สังคม ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม โรงเรียนเพียงศูนย์รวม

สรุป นโยบายในข้อที่ 4 ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยทุกท่าน และมีข้อเสนอแนะให้รายละเอียดของการดำเนินงานของศูนย์ข้อมูลและรายละเอียดในเนื้อหาที่บรรจุในศูนย์ข้อมูล

นโยบายข้อที่ 5

ข้อความนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแผนงาน ผู้เชี่ยวชาญในระดับพื้นที่และจากส่วนกลางเห็นด้วยทุกท่าน

แนวทาง / มาตรการ ผู้เชี่ยวชาญระดับพื้นที่บางท่านมีความเห็นว่า ควรแยกแยะบทบาทภาครัฐและเอกชน กับสถานศึกษา ส่วนผู้เชี่ยวชาญจากส่วนกลางเสนอให้สร้างแรงจูงใจจาก จังหวัด อำเภอ ตำบล ให้โรงเรียนให้บริการจากแหล่งวิทยากรและชุมชน โดยการประชาสัมพันธ์ - ข้อมูล ควรใช้คณะกรรมการพัฒนาอำเภอ (กพอ.) เป็นศูนย์ประสานงาน

ข้อเสนอแนะ ผู้เชี่ยวชาญระดับพื้นที่ เสนอแนะว่า ควรได้ศึกษารัฐธรรมนูญใหม่ในเรื่องสิทธิชุมชนด้วย ผู้เชี่ยวชาญจากส่วนกลางบางท่าน เสนอการขยายเครือข่าย ต้องเชื่อมโยงหลาย ๆ ระดับเข้าด้วยกัน (โรงเรียน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภาค) เชื่อมโยงระดับสูงขึ้นไปเพื่อเกิดการแลกเปลี่ยนที่หลากหลาย กว้างขวาง

สรุป นโยบายข้อที่ 5 ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วย และเสนอให้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูล การขยายเครือข่ายโดยให้เชื่อมโยงเครือข่ายกับหลายระดับ ทั้ง โรงเรียน ตำบล อำเภอ จังหวัด และภาค

2.3 นโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการสรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ พบว่าผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับนโยบายทุกข้อ มีเพียงบางประเด็น โดยเฉพาะในส่วนของแนวทาง/มาตรการเท่านั้น ได้แก่ การเสนอให้หน่วยงานทางการพัฒนา องค์การท้องถิ่นเข้าร่วมจัดการศึกษา การปรับค่าชุดในบางประโยค และการปรับสถานการณ์ /แนวคิดให้เฉพาะเขตชนบทยากจน ที่ผู้วิจัยเห็นว่าจะทำให้นโยบายมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น จึงนำมาปรับปรุง และเสนอเป็นนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตชนบทยากจน โดยเสนอนโยบายรวมที่ถือว่ามีความสำคัญระดับประเทศ ได้แก่ นโยบายในข้อที่ 1 และ 2 และนโยบายเฉพาะในเขตชนบทยากจน ซึ่งได้แก่นโยบายในข้อที่ 3 - 5 รายละเอียดดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมในเขตชนบทยากจน

1. เพื่อให้โรงเรียนและชุมชน เป็นแหล่งให้การศึกษาแก่ชุมชนได้อย่างแท้จริง
2. เพื่อให้ประชาชนในเขตชนบทยากจน สามารถใช้การศึกษาขั้นพื้นฐานพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมได้ดีขึ้น
3. เพื่อให้ผู้ผ่านการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนได้ และพร้อมที่จะร่วมพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งต่อไป

นโยบายข้อที่ 1 เร่งกระจายอำนาจการบริหารจัดการให้สถานศึกษา สามารถกำหนดหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดประเมินผลได้ตามความเหมาะสมของท้องถิ่นโดยไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญมาตรา 43 และ 81

แผนงาน : การกระจายอำนาจการบริหารจัดการให้กับสถานศึกษา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปิดโอกาสให้สถานศึกษา ได้ดำเนินการในด้านการเรียนการสอนได้ตามสภาพความเป็นจริงของแต่ละท้องถิ่น และมีอิสระในการกำหนดรูปแบบการจัดการศึกษา
2. เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชน ตลอดจนหน่วยงานต่าง ๆ ในท้องถิ่นเข้าร่วมกำหนดหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอนได้
3. เพื่อเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ ร่วมกันระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน และหน่วยงาน รวมทั้งสถานประกอบการ เพื่อการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งได้ต่อไป

เป้าหมาย 1. โรงเรียนในเขตชนบทยากจนมีอิสระในการบริหารงานด้านการกำหนดหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน การวัด- ประเมินผล และการกำหนดเวลาเรียน โดยมีหน่วยงานระดับอำเภอ จังหวัดเป็นผู้กำกับดูแล

2. มีประชาชนและหน่วยงานอื่น ๆ เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ตั้งแต่การวางแผนไป ถึงการปฏิบัติงาน โดยเป็นผู้ร่วมให้คำปรึกษา และเป็นทีมงาน

3. โรงเรียนสามารถดำเนินงานการบริหารจัดการการศึกษาร่วมกับชุมชนได้ หลังจาก ส่วนกลางมอบอำนาจให้ ภายในระยะเวลา 5 ปี

แนวทาง/มาตรการ

1. กระทรวง ทบวง กรม เร่งกระจายอำนาจการบริหารจัดการการศึกษาไปยังหน่วยงาน ระดับจังหวัด และ โรงเรียน โดยการปรับปรุงกฎระเบียบให้เอื้อต่อการบริหารงานของหน่วยงาน ระดับจังหวัดอย่างอิสระ

2. สถาบันพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเร่งปรับปรุงคุณภาพผู้บริหารการศึกษา และ บุคลากรในโรงเรียนให้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น พร้อมทั้งปลูกฝังความคิดในการจัดการศึกษาร่วมกับชุมชน โดยให้ชุมชนเปรียบเสมือนลูกค้าที่สถาน ศึกษาต้องให้เกิดริคิดและให้ความใส่ใจเป็นพิเศษ

3. รัฐและสื่อมวลชน ให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่ หน่วยงาน องค์กรเอกชน และประชาชน ได้เห็นความสำคัญของการศึกษา เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา กำหนด และพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งกระบวนการเรียนการสอน

4. สนับสนุนให้ ผู้บริหาร และคณะครู เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนให้มากขึ้น เพื่อสร้าง ความเข้าใจอันดี ซึ่งกันและกัน

5. เชิญผู้นำชุมชนเข้าร่วม เป็นคณะกรรมการเกี่ยวกับกิจการของโรงเรียน

นโยบายที่ 2 ปฏิรูปหลักสูตร และการเรียนการสอน ให้สนองต่อความต้องการของชุมชน และ สอดคล้องกับสภาพชุมชน

แผนงาน : การปฏิรูป หลักสูตร และการเรียนการสอน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมของประชาชนใน ท้องถิ่น

2. เพื่อให้ผู้ผ่านการศึกษาเห็นคุณค่าของท้องถิ่น มีความต้องการที่จะช่วยพัฒนาท้องถิ่น และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในท้องถิ่นของตนได้อย่างมีความสุข

3. เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน

เป้าหมาย

1. โรงเรียนต่างๆ สามารถจัดหลักสูตรท้องถิ่นได้อย่างเป็นรูปธรรมในอัตราส่วนที่มากกว่าหลักสูตรแกน โดยมีความร่วมมือจากชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ รวมทั้งสถานประกอบการ
2. มีหน่วยงานต่างๆ ชุมชน และสถาบันต่างๆ รวมทั้ง ผู้รู้ในท้องถิ่นมาร่วมให้การศึกษาในส่วนของเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน สถาบัน หรือภูมิปัญญาของผู้รู้ นั้นๆ
3. ผู้ผ่านการศึกษาในระดับการศึกษาก่อนพื้นฐาน สามารถประกอบอาชีพหรือดำรงชีวิตอยู่ในท้องถิ่นของตนได้อย่างมีความสุข

แนวทาง/มาตรการ

1. หน่วยงานทางการศึกษาระดับจังหวัด และอำเภอส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาได้ ปฏิรูปหลักสูตรและการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับท้องถิ่น
2. จัดอบรมให้ความรู้กับผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนในรูปแบบหรือวิธีการที่จะดำเนินการปฏิรูปหลักสูตร การเรียนการสอนให้สอดคล้องกับท้องถิ่น
3. หน่วยงานต่างๆ เช่น สาธารณสุข พัฒนาชุมชน ประมง เกษตร ฯลฯ ร่วมเป็นคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร
4. หน่วยงานระดับอำเภอเป็นที่ปรึกษาในระยะเริ่มแรกการทดลองหลักสูตร และระบบการเรียนการสอน โดยให้สถานศึกษาแต่ละแห่งเสนอ โครงการที่จะทำในแต่ละปีการศึกษา แต่ละภาคเรียนมายังหน่วยงานระดับอำเภอ และให้หน่วยงานระดับอำเภอคอยติดตาม ช่วยเหลือ
5. ปฏิรูปหลักสูตรในส่วนของหลักสูตรท้องถิ่น โดยบรรจุเรื่องของ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ อาชีพในท้องถิ่น ระบบสหกรณ์ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การประยุกต์ใช้สารธรรมชาติแทนสารเคมี การจัดการ การตลาด การบริโภคและผลิตเครื่องอุปโภค บริโภคที่สามารถทำได้ในท้องถิ่นและในครัวเรือน
6. ในส่วนของการเรียนการสอน เน้นการศึกษาโดยการปฏิบัติจริง เช่น การศึกษาฐาน เชิงวิทยากรบรรยาย สาธิต การให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติงานจริง ในส่วนของงานอาชีพที่มีแนวโน้มว่าจะเป็นอาชีพในท้องถิ่นได้ และส่งเสริมให้ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม ได้เพื่อเพิ่มความรู้และประสบการณ์ให้กับชุมชน
7. ให้ชุมชนเข้าร่วมในการกำหนดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและประเมินผล โดยเฉพาะการประเมินผลโดยการร่วมสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนนอกเวลาเรียน เพื่อประกอบกับคะแนนในส่วนอื่นๆ

นโยบายที่ 3 เร่งรัดปลูกฝังค่านิยมความเป็นไทย การใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย การพึ่งตนเอง และการยอมรับความสามารถของผู้อื่นและการทำงานเป็นกลุ่ม

แผนงาน : การปลูกฝังค่านิยมความเป็นไทย การใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อฟื้นฟูวัฒนธรรมไทยให้กลับเข้ามาในวิถีชีวิต ของคนในเขตชนบทยากจน
2. เพื่อให้ประชาชนใช้ชีวิตได้อย่างสงบและสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น
3. เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคค่านิยม การยกย่องคนรวย มาเป็นการยกย่องเชิดชูคนที่ทำความดี เป็นแบบอย่างที่ดีกับสังคม และการมีวิถีชีวิตแบบเรียบง่าย ประหยัด
4. เพื่อให้ประชาชนรักถิ่นฐานและพร้อมที่จะพัฒนาท้องถิ่นของตนเมื่อจบการศึกษาแล้ว

เป้าหมาย

1. นักเรียนและชาวบ้านหันมาใช้ชีวิตแบบไทย บริโภคสินค้าที่ผลิตได้ในครัวเรือนและในท้องถิ่นมากขึ้น
2. ผู้เรียนสามารถใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างมีความสุข เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ผู้ผ่านการ ศึกษาที่ไม่ได้เรียนต่อ มีความต้องการอยู่ในท้องถิ่น และร่วมพัฒนาท้องถิ่นมากกว่าอพยพไปหางานทำที่อื่น
4. มีการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นมากขึ้น
5. มีการเรียนการสอนที่เน้นหลักสูตรท้องถิ่นและการศึกษาดูงาน การฝึกปฏิบัติจากสภาพจริงในท้องถิ่นมากขึ้น

แนวทาง/มาตรการ

1. สถานศึกษาร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ศูนย์วัฒนธรรม วัด รมรงค์ให้เด็กและชาวบ้านเห็นคุณค่าของวิถีชีวิตแบบไทย โดยการฟื้นฟูวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น
2. สถาบันศาสนา ปลูกฝังความคิดค่านิยมที่ดีงามแก่ชาวบ้านทุกครั้งที่มีโอกาส
3. ครูและผู้ปกครองเป็นแบบอย่างที่ดี ในการใช้ชีวิตแบบไทย การประหยัด การใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย
4. นำปราชญ์ชาวบ้านและผู้ประกอบ คุณความดี มาเป็นตัวอย่างให้นักเรียนได้ทราบประวัติความเป็นมา และพฤติกรรมที่บุคคลนั้น ๆ กระทำ จนได้รับการยกย่อง
5. นำนักเรียนและ ชาวบ้าน ศึกษาภูมิปัญญาของชาวบ้านที่กระทำการงานเป็นตัวอย่าง และได้รับการยกย่องจากสังคม เช่น การ ไปศึกษาชีวิตการทำงานและผลงานของเกษตรกรดีเด่น

6. ส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำงานกลุ่ม รับผิดชอบ และวางแผนงานร่วมกันจนเป็นนิสัยไม่เกี่ยงกันทำงาน หรือเอาดีใส่ตัวคนเดียว เพื่อที่เด็กจะสามารถร่วมกันทำงานได้ในอนาคต อันจะทำให้ชุมชนเข้มแข็งได้

7. พัฒนาระบบสหกรณ์ในโรงเรียนให้เชื่อมโยงไปยังชุมชนเพื่อให้นักเรียนและชาวบ้านได้เข้าใจหลักการ วิธีการสหกรณ์ จนสามารถจัดตั้งสหกรณ์ขึ้นในหมู่บ้านได้ ซึ่งจะทำให้ประหยัดค่าใช้จ่าย มีสถานที่แลกเปลี่ยนซื้อ ขาย ผลผลิตในชุมชน ลดการพึ่งพาทภายนอก และจะทำให้เกิดความรักสามัคคีในหมู่บ้าน

นโยบายที่ 4 เร่งรัดให้มีศูนย์ข้อมูลหมู่บ้านขึ้นในชุมชน เพื่อเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลของหมู่บ้าน เช่น อาชีพของชุมชน สภาพภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา ฯลฯ และ ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต

แผนงาน : การจัดตั้งศูนย์ข้อมูลหมู่บ้านในสภาพต่างๆ ของชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ มีแหล่งข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้าน และมีข่าวสารข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของชุมชน

2. เพื่อให้นักเรียนและชาวบ้านมีแหล่งค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องของท้องถิ่น อันจะทำให้เกิดความรัก ความเข้าใจและมีแนวทางในการประกอบอาชีพ กำดำรงชีวิตรวมทั้งการพัฒนาท้องถิ่นของตนให้สามารถพึ่งตนเองได้

3. เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยการใช้โรงเรียนเป็นแหล่งที่ชาวบ้านจะเข้ามาพักผ่อนพูดคุย ศึกษาหาความรู้และได้ใกล้ชิดกับบุตรหลานและบุคลากรในโรงเรียน

4. เพื่อให้ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องนำข้อมูล ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาหมู่บ้านและเพื่อการเรียนการสอน

เป้าหมาย

1. มีแหล่งข้อมูลหมู่บ้านเพื่อเป็นที่ศึกษาหาความรู้แก่ชุมชน
2. มีข้อมูล ของหมู่บ้าน และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน
3. สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ในการสร้างระบบข้อมูล เพื่อการพัฒนาชุมชน

แนวทาง/มาตรการ

1. จัดให้มีห้องหรืออาคารสำหรับเก็บข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน รวมทั้งข้อมูลข่าวสาร

ที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตของชุมชน

2. ให้มีการจัดทำข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้านโคกครู นักเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชาวบ้านร่วมกันจัดทำโดยการสำรวจ สัมภาษณ์และศึกษาเอกสารที่มีอยู่ โดยเฉพาะในเรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณีหมู่บ้าน สถาปัตยกรรมศาสตร์ การประกอบอาชีพ สภาพปัญหาความต้องการของชุมชน วัฒนธรรมชุมชน
3. โรงเรียนหรือ กรรมการหมู่บ้าน ขอความร่วมมือในเรื่อง ข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนจากหน่วยงาน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องมารวบรวมไว้ในศูนย์ข้อมูล
4. เชิญชวนให้ชาวบ้านและ ผู้ที่สนใจมาใช้ข้อมูลจากศูนย์ข้อมูลในโรงเรียน โดยผ่านทางนักเรียนหรือ หอกระจายข่าว
5. ในส่วนของโรงเรียนที่มีเครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องเล่นวีดี อาจขอข้อมูลในรูปแบบของ ซีดีรอม แผ่นดิสก์ วีดีโอเทป จากหน่วยงานหรือรายการโทรทัศน์ เพื่อนำมาเผยแพร่ให้กับนักเรียน ชาวบ้านและผู้สนใจ
6. ขอความร่วมมือให้ชาวบ้านที่มีความรู้หรือ ได้รับการอบรมนำข้อมูล ข่าวสาร ข้อความรู้ที่ได้รับมารวบรวมไว้ในศูนย์ข้อมูล
7. ขยายเครือข่ายข้อมูลไปยังศูนย์อื่นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน และร่วมกันพัฒนาข้อมูล ข่าวสารให้ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ

นโยบายที่ 5 เร่งรัดการขยายเครือข่ายทางการศึกษา และ การพัฒนาชนบท ให้สถาบันการศึกษา หน่วยงาน และสถาบันต่างๆ ในชุมชนร่วมมือกันในการให้การศึกษา และการฝึกอบรมประชาชน ในท้องถิ่น

แผนงาน : การขยายเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานทางการพัฒนา

วัตถุประสงค์

1. ให้หน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับ ทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวม ทั้งหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชุมชนชนบทยากจน ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการให้ความรู้และการศึกษาแก่ชุมชน
2. เพื่อให้การจัดการศึกษาและการฝึกอบรมในทุกระดับ ทุกหน่วยงานดำเนินไปได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการ ของชุมชนและดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

เป้าหมาย

1. มีการสร้างเครือข่ายการทำงาน ร่วมกัน

2. มีการร่วมมือในการจัดกิจกรรมการศึกษาและการฝึกอบรม
3. มีการร่วมมือช่วยเหลือ และสนับสนุนในการดำเนินงาน
4. มีการระดมสรรพกำลังจากทุกหน่วยงาน
5. มีการติดตาม วัดผลและประเมินผลร่วมกัน

แนวทาง/มาตรการ

1. กระทรวง ทบวง กรม มีนโยบายให้หน่วยงานในสังกัดทุกระดับให้ความช่วยเหลือหรือเป็นที่เลี้ยงให้กับสถานศึกษา ที่มีความจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือ หรือร้องขอ ทั้งในด้านบุคลากร สื่อ และข้อมูลความรู้
 2. องค์การบริหารส่วนตำบล จัดสรรงบประมาณเป็นค่าตอบแทน วิทยากร ให้กับสถานศึกษาที่จำเป็นต้องเชิญบุคลากรภายนอกมาให้ความ รู้กับผู้เรียนและชาวบ้าน
 3. ผู้นำทางการศึกษาระดับจังหวัดขอความร่วมมือจากหน่วยงานทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ในการช่วยเหลือสถานศึกษาที่ร้องขอ
 4. จัดให้มีศูนย์ประสานงาน ในการติดต่อขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ และสถาบันต่างๆ ในการจัดการศึกษา
 5. มีการประชุมร่วมกันระหว่างหัวหน้าหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับในแต่ละเขตหรือจังหวัด เพื่อปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิด และหาทางแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่ทำให้การดำเนินงานไม่บรรลุตามเป้าหมาย และเพื่อหาทางขยายเครือข่ายความสัมพันธ์ออกไปยังเครือข่ายอื่นๆ
- ในการตรวจสอบนโยบายเฉพาะพื้นที่ เกี่ยวกับความเป็นไปได้ของศักยภาพชุมชนในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ผู้วิจัยทดลองจัดกิจกรรม การศึกษาดูงาน เพื่อหาความรู้เพิ่มเติมในชุมชน 1 แห่ง พบว่า ชาวบ้านสามารถรวมตัวกันเพื่อศึกษาหาความรู้และประสบการณ์ จากภายนอกชุมชน และนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับท้องถิ่นของตนได้ (รายละเอียดกิจกรรมในภาคผนวก ก.)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย